

nosságai, eltérései, illetve egyáltalán ezeknek a kategóriáknak a jelentéstartalmát tisztázn.

Hangsúlyozzuk azonban, hogy mindezt nem Kovács Sándor Iván kismonográfiájától kérjük számon. Azt viszont feltétlenül meg kell jegyeznünk, hogy az általunk dicsért módszernek az előnyei mellett hátrányai is feltűntek ebben a tanulmányban. Elaprózottá, vontatottá tette helyenként ezt a munkát a túlságosan gondos verscím- és idézet-halmazás, kevésbé jelentős formai eszköz-jellegű kérdések taglalására esetenként nagyobb terjedelem jutott, mint alapvető fontosságú, lényeges problémák felderítésére. S bizony olvastunk már hajlékonyabb, gazdagabb nyelvezetű értekező prózát. Mégis, úgy véljük, céljának, feladatának eleget tett ez a kismonográfia. Megteremtette annak a lehetőségét, hogy Váci Mihály népes olvasótáborának tagjai személyes, szubjektív élményüket szembesíthessék az első, viszonylag teljes képet adó, irodalomtörténeti igényességgel, tudományossággal megírt Váci-képpel. Segít a költő helyének pontosításában, s méltón emlékezik az oly korán eltávozott „történelmi alkalmazottra.”

Hajdú Ráfi

Fodor András: *A nemzedék hangján*. Bp. 1973. Szépirodalmi K. 452 l.

Fodor András kötete változatos tartalmú: magyar, orosz, angol, jugoszláv és lengyel írókról-költőkről szóló tanulmányok és cikkek, a zenével, a filmművészettel, a festészettel, a műfordítás problémáival foglalkozó írások, a szerző önvallomásai (*A hazai táj ígérete, Utam a zenéhez, Élményé nőtt művek* stb.) és egy angliai-iroszági útibeszámoló alkotja a kiadás terjedelmű könyv anyagát.

Az íróportrék, esszék, cikkek egyik csoportja igen értékes és tartalmas. W. H. Auden bonyolult pályáját részletes, finom elemzéssel, a tragikus sorsú, XIX. századi lengyel költőnek: K. C. Norwidnak és Dylan Thomasnak munkásságát tömören, de találon mutatja be *A nemzedék hangján*; gondos, elmélyült Hernádi Gyula, Kalász Márton és Csanády János írói-költői fejlődésének ábrázolása is. A zenei tárgyú írások felidézik az 1950 körüli dogmatikus művészetpolitika kietlen éveit, amikor Sztravinszkij egész oeuvre-je és Bartók munkásságának nagyobbik fele nem kerülhetett a közönség elé... Kiténik ezekből az esszékből Fodornak Bartók, Kodály, Webern, Sztravinszkij, Veress Sándor iránti csodálata, a

klasszikus és modern muzsika világában való tájékozottsága. „Az Angyegin magyar fordításai” az eredeti szöveg és a magyar tolmácsolások (Bérczy, Mészöly Gedeon, Aprily) összehasonlításával bizonyítja Aprily teljesítményének magas rangját, megközelítő hűségét, az *Emlékezés egy somogyi faragóművészre* a korán elhalt Kara Lajos népművész arcélét villantja fel, az *Anglia – Írország* című útirajz a magyar kultúra szigetországi barátairól (M. S. Smith, Peter Porter stb.) ad élettelses pillanatfelvételeket. Fodor András — a kiváló műfordító — a verselemzésnek is mestere; ez megmutatkozik a kötetnek azokon a lapjain, amelyek Petőfi, Paszternák, Zabolockij és József Attila egy-egy költeményét világítják át.

A könyvnek azonban sajnálatos gyengeségei is vannak; bármennyire is jelentős Takács Gyula és Csorba Győző lírája, a róluk szóló Fodor-írásokat — túlzott szubjektivitásuk, panegirikoszi hangjuk miatt — nem érezzük elég meggyőzőeknek. A kötetben van néhány erőszakolt ötlet is (pl. az a megállapítás, hogy Somlyó Györgyöt „a Balaton menti gyermekkor predesztinálta az »örök utazó« sorsára” 57.), de akad tautológia is („*mágusian varázslatos* versmondás” 29.), banális jelzős szerkezet is („megrendítő erő,” 24., „formailag markáns megnyilatkozás” 44., „markáns, lendületes versek” 53.), stilusficam is („mondandóját könnyedén vágja szonettbe” 44.), esetlen kifejezés is („Auden Rilketől tanulta a táj szimbolikus használatát” 410.)... Takács Imre *A csillagok árulása* című regényének „elsődlegesen igaz minden jelenete” — írja Fodor (63.) Van talán regény, amelynek *másodlagosan* igazak a jelenetei?... Az általánosságoktól, közhelyektől sem mentes a kötet: „A prózaíró igazi próbája: hogyan mozgatja, beszélteti alakjait...” (64.); „Minden alkotás végső kritériuma, éltető feltétele, hitelesítő minősége: a stílus...” (71.). Erősen kérdéses e mondat igazsága: „A modern líra egyik fontos feltétele a látás átható eredetisége, az atmoszférateremtő erő” (69.), — hiszen „a látás átható eredetisége, az atmoszférateremtő erő” nemcsak a *modern* lírának (Rimbaud, T. S. Eliot, Füst Milán stb.), de a *klasszikus* költészetnek is (Balassi, Burns, Blake, Berzsenyi, Vörösmarty, Petőfi stb.) jellemzője.

Fodor András kötete — az említett kisebb-nagyobb fográtékoságok ellenére — sok olyan írást tartalmaz, amelyet természetesen feltétlenül érdemes volt kötetbe gyűjteni, azonban *A nemzedék hangján*nak javára vált volna a terjedelmi szűkítés.

Dévényi Iván